

Ändrade regler om gallring av åtalsunderlåtelse för unga lagöverträdare

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2007/08:31 Ändrade regler om gallring av åtalsunderlåtelse för unga lagöverträdare.

I propositionen föreslås att en uppgift om åtalsunderlåtelse för personer som är under 18 år vid tidpunkten för brottet ska gallras ur belastningsregistret tre år efter beslutet i stället för som i dag tio år efter beslutet.

Ändringen föreslås träda i kraft den 1 april 2008 och även tillämpas på uppgifter som registrerats före ikraftträdandet.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag. I betänkandet finns två reservationer (s, v, mp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	5
Gallring av åtalsunderlåtelse för unga lagöverträdare	5
Propositionen	5
Motionen	6
Utskottets ställningstagande	6
Reservationer	7
1. Gallring av åtalsunderlåtelse för personer mellan 18 och 21 år, punkt 2 (s, v, mp)	7
2. Utredning om tidigare gallring av samtliga uppgifter om unga lagöverträdare, punkt 3 (s, v, mp)	7
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	9
Propositionen	9
Följdmotionen	9
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Gallring av åtalsunderlåtelse för unga lagöverträdare

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister. Därmed bifaller riksdagen proposition 2007/08:31.

2. Gallring av åtalsunderlåtelse för personer mellan 18 och 21 år

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ju6 yrkande 1.

Reservation 1 (s, v, mp)

3. Utredning om tidigare gallring av samtliga uppgifter om unga lagöverträdare

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ju6 yrkande 2.

Reservation 2 (s, v, mp)

Stockholm den 18 december 2007

På justitieutskottets vägnar

Thomas Bodström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Thomas Bodström (s), Hillevi Engström (m), Krister Hammarbergh (m), Margareta Persson (s), Johan Linander (c), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Inge Garstedt (m), Christer Adelsbo (s), Helena Bouveng (m), Kerstin Haglö (s), Otto von Arnold (kd), Mehmet Kaplan (mp), Anders Hansson (m), Kjell Eldensjö (kd), Alice Åström (v) och Camilla Lindberg (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

År 2002 fick en särskild utredare i uppdrag att utreda, följa upp och vidareutveckla 1999 års påföljdsreform i fråga om unga lagöverträdare (dir. 2002:95). Utredningen, som antog namnet Ungdomsbrottsutredningen, avlämnade i december 2004 sitt betänkande Ingripanden mot unga lagöverträdare (SOU 2004:122). Betänkandet har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2004/11774/L5).

Förslagen i betänkandet som rör påföljder för unga lagöverträdare, medling, olika former av stöd och kontroll samt vissa handlägningsfrågor har tidigare behandlats (prop. 2005/06:165, bet. JuU34, rskr. 294). Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2007, förutom ändringen beträffande medling som träder i kraft den 1 januari 2008 (SFS 2006:901).

I propositionen behandlar regeringen Ungdomsbrottsutredningens förslag om ändrade gallringsregler för åtalsunderlåtelse.

Lagrådet har granskat förslaget och haft vissa synpunkter på lagtextens utformning. Regeringen har behandlat Lagrådets synpunkter i propositionen. I förhållande till lagrådsremissens lagförslag har vidare vissa språkliga ändringar gjorts.

Regeringens lagförslag finns i *bilaga 2*.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i reglerna om gallring av åtalsunderlåtelse i lagen (1998:620) om belastningsregister. En uppgift om åtalsunderlåtelse för personer som är under 18 år vid tidpunkten för brottet föreslås gallras ur belastningsregistret tre år efter beslutet i stället för som i dag tio år efter beslutet. Ändringen föreslås träda i kraft den 1 april 2008.

Utskottets överväganden

Gallring av åtalsunderlåtelse för unga lagöverträdare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister. Riksdagen avstyrker motionsyrkanden om att uppgifter om åtalsunderlåtelse för personer som begått brott efter 18 men före 21 års ålder ska gallras efter fem år och att gallringsreglerna avseende samtliga uppgifter i belastningsregistret för unga lagöverträdare bör utredas.

Jämför reservationerna 1 och 2 (båda s, v, mp).

Propositionen

I belastningsregistret antecknas uppgifter om den som genom dom, strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot har ålagts påföljd för brott. Även uppgifter om åtalsunderlåtelse – att åklagare beslutar att inte väcka åtal för ett brott – antecknas i registret. Belastningsregistret har som övergripande syfte att olika myndigheter, framför allt rättsväsendets myndigheter, på ett enkelt sätt ska få tillgång till information om sådana belastningsuppgifter som behövs i verksamheten. Även den enskilde kan behöva uppgifterna för att ta till vara sin rätt i ett annat land eller för att få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta i ett annat land. Den enskilde är också i vissa anställningsförfaranden skyldig att lämna ett utdrag ur belastningsregistret.

I 17 § lagen (1998:620) om belastningsregister finns bestämmelser om att registrerade uppgifter under vissa förhållanden ska gallras ur registret när viss tid förflutit från t.ex. dom, beslut eller verkställd påföljd. Gallring innebär att uppgifterna ska förstöras. Enligt bestämmelsen gallras uppgift om åklagares beslut att inte åtala för brott ur belastningsregistret efter tio år.

I propositionen anför regeringen att registreringen i belastningsregistret får långtgående konsekvenser för unga personer som vid något tillfälle gjort sig skyldiga till brott. Möjligheterna till utlandsstudier, att beviljas körkort och få vissa anställningar kan under lång tid påverkas på grund av anteckningen i belastningsregistret. Mot denna bakgrund anser regeringen att det är rimligt att ifrågasätta om tiden som en uppgift om åtalsunderlåtelse ska vara registrerad i belastningsregistret ska vara lika lång för personer under 18 år som för äldre lagöverträdare. Av propositionen framgår att det vid prövningen av under vilken tid som en registrering lämpligen ska kvarstå hänsyn bör tas till de nackdelar som registreringen medför för den unge som inte begår några nya brott. Enligt regeringen vägs inte

de negativa konsekvenser som uppstår på grund av registreringen upp av de skäl som motiverar att uppgifterna bevaras under så lång tid som tio år. Regeringen föreslår därför i propositionen en regel med innebörden att åklagares beslut om åtalsunderlåtelse för en person som gjort sig skyldig till brott innan han eller hon har fyllt 18 år ska gallras ur belastningsregistret tre år efter beslutet under förutsättning att det under denna tid inte införs någon ny anteckning, dvs. att den unge inte har lagförts för ny brottslighet under denna treårsperiod. Att en ny period börjar löpa i sådana fall innan det är dags att gallra den befintliga uppgiften följer redan av nu gällande regler i 18 § lagen om belastningsregister.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 april 2008. Regeringen föreslår att den nya bestämmelsen tillämpas på uppgifter som är registrerade vid ikraftträdandet.

Motionen

I motion 2006/07:Ju6 (v) föreslår motionärerna att det också för åldersgruppen 18 till 21 år bör införas en ny gallringsregel där beslut om åtalsunderlåtelse gallras efter fem år. I motionen framhålls att en sådan reglering skulle motverka alltför stora tröskeleffekter. Motionärerna föreslår vidare att regeringen bör utreda möjligheten till tidigare gallring av samtliga uppgifter som berör unga lagöverträdare i belastningsregistret.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens förslag att ändra reglerna i lagen om belastningsregister så att uppgifter om åtalsunderlåtelse för personer som är under 18 år vid tidpunkten för brottet gallras ur registret efter tre år i stället för som i dag tio år efter beslutet. När det gäller frågan om tröskeleffekter för gruppen 18 till 21 år konstaterar utskottet i likhet med regeringen att sådana effekter uppkommer därför att påföljdssystemet som finns för unga lagöverträdare utgår från vissa bestämda åldersgrupper. Regeringen anser inte att dessa effekter är så allvarliga att de utgör grund för att inte genomföra den nu föreslagna förändringen. I denna del gör utskottet inte någon annan bedömning än regeringen. När det gäller gallring av uppgifter om påföljder såsom slutna ungdomsvård eller ungdomstjänst anser utskottet inte att det finns anledning att göra motsvarande bedömning som vid gallring av uppgifter om åtalsunderlåtelse. Den gallringstid som gäller dessa påföljder – tio år – får anses vara motiverad. Yrkandet i motion Ju6 om en utredning för översyn av gallringstiderna bör avslås. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändring i lagen (1998:260) om belastningsregister och avstyrker motion Ju6.

Reservationer

1. Gallring av åtalsunderlåtelse för personer mellan 18 och 21 år, punkt 2 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Kerstin Haglö (s), Mehmet Kaplan (mp) och Alice Åström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen beträffande gallring av åtalsunderlåtelse för personer mellan 18 och 21 år. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju6 yrkande 1.

Ställningstagande

Regeringen föreslår att uppgifter om åtalsunderlåtelse gällande brott som en person har begått före 18 års ålder ska gallras efter tre år. För övriga åldersgrupper ska uppgifterna gallras efter tio år, som i dag. Detta innebär att det uppstår en stor tröskeleffekt avseende brott som är begångna före respektive efter myndighetsåldern. Riksdagen har tidigare fattat beslut om en rad bestämmelser där personer under 21 år, med hänsyn till sin unga ålder, särbehandlas av rättsväsendet. Vi menar därför att uppgifter om åtalsunderlåtelse gällande brott som en person har begått efter 18 års ålder men före 21 års ålder bör gallras efter fem år.

Regeringen bör snarast återkomma med ett lagförslag som tillgodoser det anförda.

2. Utredning om tidigare gallring av samtliga uppgifter om unga lagöverträdare, punkt 3 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Kerstin Haglö (s), Mehmet Kaplan (mp) och Alice Åström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen beträffande utredning om tidigare gallring av samtliga uppgifter om unga lagöverträdare. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju6 yrkande 2.

Vi anser att det ligger i samhällets intresse att unga snabbt ska kunna lämna begångna brott bakom sig. Regeringen bör låta utreda regler om tidigare gallring av samtliga uppgifter i belastningsregistret för unga lagöverträdare.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2007/08:31 Ändrade regler om gallring av åtalsunderlåtelse för unga lagöverträdare:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister.

Följdmotionen

2007/08:Ju6 av Lena Olsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppgifter om åtalsunderlåtelse gällande brott som en person begått före 21 års ålder ska gallras efter fem år.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska låta utreda regler om tidigare gallring av samtliga uppgifter i belastningsregistret för unga lagöverträdare.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §¹

Utöver vad som följer av 16 § ska uppgifter om

Utöver vad som följer av 16 § ska uppgifter om

1. fängelse- eller förvandlingsstraff för böter gallras tio år efter frigivningen,

2. fängelsestraff som *skall* anses helt verkställt genom tidigare frihetsberövande eller från vilket någon genom beslut om nåd helt har befriats gallras tio år efter domen eller beslutet,

2. fängelsestraff som *ska* anses helt verkställt genom tidigare frihetsberövande eller från vilket någon genom beslut om nåd helt har befriats gallras tio år efter domen eller beslutet,

3. fängelsestraff som har fallit bort enligt 35 kap. 8 eller 9 § brottsbalken eller förvandlingsstraff för böter som har fallit bort enligt 18 eller 21 § bötesverkställighetslagen (1979:189) gallras fem år efter det att straffet föll bort,

4. skyddstillsyn eller villkorlig dom gallras tio år efter domen eller beslutet,

5. sluten ungdomsvård gallras tio år efter det att påföljden helt verkställts,

6. ungdomsvård eller överlämnande till vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall gallras tio år efter domen eller beslutet,

7. överlämnande till rättspsykiatrisk vård gallras tio år efter utskrivningen,

8. ungdomstjänst gallras tio år efter domen eller beslutet,

9. böter gallras fem år efter domen, beslutet eller godkännandet av strafföreläggandet eller föreläggandet av ordningsbot,

10. att någon enligt 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd gallras tio år efter domen eller beslutet,

11. åklagares beslut att inte åtala för brott gallras *tio* år efter beslutet,

11. åklagares beslut att inte åtala *en person* för brott *om han eller hon var under 18 år vid tidpunkten för brottet*, gallras *tre* år efter beslutet,

12. åklagares beslut att inte åtala för brott i andra fall än som avses i 11, gallras *tio* år efter beslutet,

¹ Senaste lydelse 2006:899.

12. beslut om besöksförbud
gallras tio år efter beslutet, och

13. beslut om tillträdesförbud
gallras fem år efter beslutet.

13. beslut om besöksförbud
gallras tio år efter beslutet, och

14. beslut om tillträdesförbud
gallras fem år efter beslutet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2008.
 2. Den nya bestämmelsen ska tillämpas även på uppgifter som registrerats före ikraftträdandet.